

MONIKANAVAJAKELUA KOSKEVA OLETTAMASÄÄNNÖSEHDOTUS -

**MONIKANAVAJAKELUA SELVITTÄVÄN TYÖRYHMÄN
PUHEENJOHTAJAN ESITYS**

25.6.2008

Sakari Aalto

MONIKANAVAJAKELUA KOSKEVA OLETTAMASÄÄNNÖSEHDOTUS -

MONIKANAVAJAKELUA SELVITTÄVÄN TYÖRYHMÄN PUHEENJOHTAJAN ESITYS

Toimin opetusministeriön 21.2.2008 asettaman monikanavajakelua selvittävän työryhmän puheenjohtajana. Työryhmän opetusministerille 9.6.2008 luovuttamassa raportissa¹ viitataan luonnostelevani olettamasäännökseen (*presumptiosäännös*) perustuvaan ratkaisuun, jonka esitin työryhmässä mahdollisena kompromissina. Työryhmä ei kuitenkaan saavuttanut sellaista yksimielisyyttä, joka olisi mahdollistanut tämän kompromissiratkaisun tai muunkaan yhden ratkaisun esittämistä työryhmän ehdotuksena.

Opetusministeriön pyynnöstä esitän jäljempänä työryhmässä luonnostelevani olettamasäännökseen ja sen työryhmätyöskentelyn aikana esittämäni perustelut. Luonnostelevani olettamasäännökseen tavoitteena on edistää tekijänoikeuksista sopimista monikanavajakeluun liittyen rajoittamatta osapuolten nykyistä sopimusvapautta.

Olettamasäännöksen keskeinen sisältö ja yleisperustelut

Olettamasäännöksen mukaan luovutus, joka koskee oikeutta välittää teos yleisölle televisio- ja radiotoiminnassa, käsittäisi oikeuden kyseisen teoksen kaikkeen samanaikaiseen ja muuttamattomaan välittämiseen samalla maantieteellisellä alueella. Olettamasäännöstä sovellettaisiin edellyttäen, että välittämisestä maksettava korvaus ottaisi huomioon rinnakkaisesta välittämisestä välittäjäryitykselle koituvan lisäarvon ja luovutuksen antajalla olisi oikeus luovuttaa kyseiset rinnakkaiset oikeudet. Tekijänoikeuslakiin lisättäväksi ehdotettava uusi olettamasäännös on kokonaisuudessaan tämän muistion liitteenä.

Olettamasäännöksen tavoitteena on tarjota oikeuksien luovutuksen osapuolille vaihtoehto, josta osapuolet voivat halutessaan sopimuksellaan poiketa. Vaikka olettamasäännöksestä poikettaisiin usein, se systematisoisi osapuolten monikanavajakelua koskevien neuvottelujen sisältöä. Vastaväntyyppisistä olettamasäännöksistä on sekä tekijänoikeuslain että muun lainsäädännön osalta hyviä kokemuksia. Esimerkiksi kauppalain, huoneenvuokralain ja maakaaren sisältämät olettama-

säännökset ovat tarjonneet osapuolille sopimista edistävän neuvottelukehikon. Olettamasäännökset eivät poista osapuolten sopimusvapautta kuten esimerkiksi irtaimen kauppaa ja tekijänoikeuslaissa oletettamasäännöksin säänneltyjä kustannussopimuksia koskeva vaihteleva sopimuskäytäntö osoittaa.

Olettamasäännöksen yksityiskohtaiset perustelut

Tekijänoikeuslain 30 a §:ksi lisättäväksi ehdotettava uusi oletettamasäännös rajattaisiin televisio- ja radiotoimintaan, koska tältä osin sopimiseen liittyvät haasteet ovat ilmeisimmät näköpiirissä olevassa tulevaisuudessa. Lisäksi televisio- ja radiotoiminnan toimintamuodot ja -ympäristö ovat siinä määrin tunnettuja, että osapuolten on mahdollista arvioida oletettamasäännöksen merkitystä ja sopia tarpeellisista poikkeuksista oletettamasäännökseen. Säännöksen laajentaminen muihin toimintoihin kuin televisio- ja radiotoimintaan ei kysymysten täsmentymättömyyden vuoksi ole lainsäädännön tasolla tässä vaiheessa perusteltua.

Ehdotettavan tekijänoikeuslain 30 a §:n säännöksen samanaikaisuutta koskeva vaatimus rajaisi erilaiset tilauspohjaiset eli ns. *on-demand* palvelut säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle. Samalla tavoin säännöksen lähetyksen muuttamattomuutta koskevan vaatimuksen tarkoituksena olisi, että yhden lisenssin perusteella lähetyksen sisältöä ei voitaisi räätälöidä eri jakelukanavia varten. Lähetyksen tekninen muuttaminen lähetystekniikan edellyttämällä tavalla ei olisi tämän kohdan mukaista muuttamista ja oletussäännös soveltuisi tällaisesta teknisestä muuttamisesta huolimatta. Lisäksi vastaavasti tekijänoikeuslain nykyinen 25 f § soveltuisi eri lähetystapojen edellyttämään kappaleiden valmistamiseen.

Ehdotettavan oletettamasäännöksen soveltumisen edellytyksenä olisi, että oikeuksien luovutusta koskeva sopimus sisältää korvauksen, jonka voidaan kohtuudella katsoa ottavan huomioon kaikista jakelukanavista syntyvän lisäarvon. Eri jakelukanavien käyttämisestä syntyy relevanttia lisäarvoa esimerkiksi, jos eri jakelukanavia käyttämällä lähetyksen vastaanottajien määrä käytännössä lisääntyy. Vastaanottajien määrä voi lisääntyä esimerkiksi, koska lähetyksen vastaanottaminen eri jakelukanavien kautta voi asettaa vastaanottajan käytössä oleville laitteille teknisiä vaatimuksia. Tällaisesta toisistaan erillistä lisäarvoa mahdollisesti tuottavista jakelukanavista voidaan mainita mobiili-

---

¹ Monikanavajakelua selvittävän työryhmän raportti (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2008:18).

liTV:n ja IPTV:n yhdistäminen. Lisäarvon syntyminen saman lähetyksen lähettämisestä eri jakelukanavien kautta ei ole ilmeistä, jos lähetys yhden jakelukanavan kautta on jo kaikkien tai käytännössä kaikkien saatavilla kyseessä olevalla maantieteellisellä alueella. Tällöin tällaisen kaikkien saatavilla olevasta jakelukanavasta maksettavan korvauksen voitaneen helposti katsoa kattavan korvauksen myös muista jakelukanavista. Erillisen korvauksen vaatiminen uuden jakelukanavan lisäämisestä vaihtoehdoksi samalle vastaanottajalle vaatinee erityisiä perusteita.

Työryhmätyöskentelyn yhteydessä korvausta koskevasta kriteerin tarpeellisuudesta esitettiin eri suuntiin meneviä argumentteja. Kriteerin sisältyminen olettamisäännökseen on toisaalta luontevaa, koska periaatteessa eri jakelukanavista voidaan sopia erillinen korvaus. Toisaalta korvausta koskeva kriteeri saattaa aiheuttaa epävarmuutta siitä, missä tilanteissa olettamasäännös soveltuu. Kyseisen kriteerin ottaminen olettamasäännökseen ei olisi välttämätöntä, sillä osapuolet voivat joka tapauksessa sopimuksellaan poiketa olettamasta ja sopia korvauksesta yksityiskohtaisesti oikeuksien luovutusta koskevassa sopimuksessa. Koska olettamasäännöksen yhtenä tavoitteena on tarjota osapuolille sopimista edistävä neuvottelukehikko, korvauskriteerin sisältyminen olettamasäännökseen on perusteltua, jotta tämä kehikko ohjaisi osapuolia ottamaan korvausta koskevat seikat riittävästi huomioon osapuolten välillä käytävien neuvottelujen yhteydessä.

Korvausta koskeva vaatimus jätettäisiin erilaisten korvausmekanismien ja liiketoimintamallien moninaisuuden vuoksi tarkoituksellisesti tapauskohtaisesti arvioitavaksi. Lähettäjäyrityksen liikevaihtoon tai muutoin lähetystoiminnasta saamaan tuloon perustuvat korvaukset kuuluisivat olettaman piiriin. Lisäksi olettaman piiriin kuuluisivat tapaukset, joissa oikeuksien luovutus perustuu kokonaiskorvaukseen, jossa lähettäjäyritys on olennaisesti ottanut toimintaan liittyvän riskin ja maksaa oikeuksista, vaikka toiminnan lisäarvo ei vastaisi osapuolten odotuksia. Lisäksi olettaman piiriin kuuluisivat tilanteet, joissa lisäarvo ei kasva verrattuna oikeuksien luovutusta koskevan sopimuksen perusteena olleeseen perusteeseen (esimerkiksi Yleisradio Oy:n suurimpaan saavutettavissa olevaan katselijamäärään Suomessa perustuva korvaus).

Korvausta koskevan edellytyksen lisäksi säännösehdotuksen soveltaminen edellyttää, että luovuttajalla on oikeus luovuttaa oikeuksia useampaan jakelukanavaan. Tällä perusteella eri jakelukanavat jäisivät säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle siltä osin kuin luovuttajalla ei ole oikeuksia näihin kanaviin. Säännöksen luonne huomioon ottaen, tähän rajoitukseen vetoavan luovuttajan tulisi esittää näyttö siitä, että sillä ei luovutushetkellä ollut oikeuksia tiettyyn jakelukanavaan.

Lähioikeuksien osalta teoksia koskevaa olettamasaännöstä vastaava lopputulos toteutettaisiin lisäämällä tekijänoikeuslain 45 §:n 5 momenttiin ja 46 a §:n 3 momenttiin viittaussäännökset uuteen tekijänoikeuslain 30 a §:ksi lisättäväksi ehdotettavaan olettamasaännökseen. Viittausten lisäksi näihin kohtiin tulisi lisätä maininta siitä, että olettamasaännöksestä voidaan sopimuksella poiketa. Maininta olisi tarpeen, koska tekijänoikeuslain 45 ja 46 a §:n mukaisiin lähioikeuksiin ei sovelleta tekijänoikeuslain 27 §:n 3 momenttia, jossa mahdollisuudesta poiketa sopimuksella säädetään tekijänoikeuksien osalta.

Teoksia koskevaa olettamasaännöstä ja siihen tehtyjä viittauksia vastaavasti tekijänoikeuslakiin lisättäisiin lain 47 a §:n mukaiseen käyttökorvaukseen liittyvä uusi tekijänoikeuslain 47 b §. Uuden tekijänoikeuslain 47 b §:n soveltamisedellytykset olisivat samat kuin, mitä edellä on uuden tekijänoikeuslain 30 a §:n osalta käsitelty.

Jos olettamasaännös lisättäisiin nykyiseen tekijänoikeuslakiin, se koskisi vain lain voimaantulon jälkeen tehtyjä sopimuksia. Voimaantulosäännös varmistaa, että osapuolet voivat ottaa säännöksen vaikutukset huomioon sopimuskäytännössä. Samalla olemassa olevat sopimukset jäävät voimaan entisin ehdoin.

Tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404

27 § 3 (ennallaan)

Tekijänoikeuden luovutuksesta eräissä tapauksissa säädetään 30 - 40 sekä 40b §:ssä. Mainittuja säännöksiä on kuitenkin sovellettava vain, jollei toisin ole sovittu.

Sopimus yleisölle välittämisestä (uusi)

30 a §

Milloin luovutetaan oikeus teoksen välittämiseen yleisölle televisio- ja radiotoiminnasta annetussa laissa (744/1998) tarkoitetussa televisio- tai radiotoiminnassa, luovutus käsittää teoksen kaiken samanaikaisen ja muuttamattoman välittämisen samalla maantieteellisellä alueella, kun välitys tapahtuu saman lähettäjäyrityksen televisio- tai radiotoiminnassa[ja välittämisestä maksettava korvaus kohtuudella ottaa huomioon lähettäjäyrityksen rinnakkaisesta välittämisestä saaman lisäarvon] edellyttäen, että luovutuksen antajalla on oikeus luovuttaa nämä oikeudet luovutuksesta sovittaessa.

45 § 5

Menettelyyn, johon 1–4 momentin mukaan vaaditaan esittäjän suostumus, sovelletaan vastaavasti, mitä 2 §:n 2–4 momentissa, 3, 6–9, 11 ja 11 a §:ssä, 12 §:n 1–3 momentissa, 13 a §:n 2 momentissa, 14 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 15, 16 ja 16 a–16 e §:ssä, 17 §:n 2, 3 ja 5 momentissa, 19 §:n 1, 2 ja 5 momentissa, 21, 22 ja 25 b–25 d §:ssä, 25 f §:n 2 ja 3 momentissa, 25 h, 25 i, 26, 26 a–26 f ja 26 h §:ssä 27 §:n 1 ja 2 momentissa sekä, 28, 29, 29 a, 41 ja 42 §:ssä sekä siltä osin, kuin toisin ei ole sovittu, mitä 30 a §:ssä säädetään.

46 a § 3

Menettelyyn, johon 1 ja 2 momentin mukaan vaaditaan tuottajan suostumus, sovelletaan vastaavasti, mitä 2 §:n 2 ja 3 momentissa, 6–9 §:ssä, 11 §:n 2–5 momentissa, 11 a §:ssä, 12 §:n 1–3 momentissa, 13 a §:n 2 momentissa, 14 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 15, 16 ja 16 a–16 e §:ssä, 19 §:n 1, 2 ja 5 momentissa, 22, 25 b ja 25 d §:ssä, 25 f §:n 2 ja 3 momentissa, 26, 26 a–26 f ja 26 h §:ssä 27 §:n 1 ja 2 momentissa sekä, 29 §:ssä sekä siltä osin, kuin toisin ei ole sovittu, mitä 30 a §:ssä säädetään.

47b § (uusi)

Yleisölle välittämisestä 47 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisesti 47 a §:ssä tarkoitettua korvausta koskevan sopimuksen katsotaan sisältävän korvauksen kaikesta samanaikaisesta ja muuttamattomasta välittämisestä samalla maantieteellisellä alueella, kun välittäjänä on sama lähettäjäyrittäjä ja välittämisestä maksettava korvaus kohtuudella ottaa huomioon lähettäjäyrittäjän rinnakkaisesta välittämisestä saaman lisäarvon.

Voimaantulosäännökset:

Tämä laki tulee voimaan   päivänä   kuuta 200   .

Tätä lakia sovelletaan sen voimaantulon jälkeen tehtyihin sopimuksiin.